

Oživiljene kosti žrtev iz Mačkovca

Usmiljeni Bog, podari nam mir, podari nam mir! Nikoli več vojne, nikoli več bratormorne vojne, o Gospod življenja! Tako sem med jomkom molil letos 26. oktobra, ko sem bil navzoč v osrčju notranjskih gozdov Mačkovca (župnija Rob) ob izkopavanju okostij umorjenih žrtev.

Pred 70 leti (konec oktobra 1943) je četrti bataljon Tomšičeve brigade odgnal iz ribniških zaporov te žrtve prek Velikih Lašč, Lužarjev do Mačkovca, kjer jih je prevzela Loška partizanska brigada. Sestrade in do kraja izmučene so surovo pobili v globeli mračnega Mačkovskega gozda. To je bil slovenski Harmagedon (ime svetopisemskega kralja, kjer bodo hudobni duhovi zbrali zemeljske kralje k poslednji bitki zoper Boga, Raz 16, 16). Deset žrtev je bilo doma iz župnije Begunje, 7 iz župnije Bloke, 8 iz župnije Cerknica, 5 iz župnije Loški Potok, 1 iz župnije Rakek, 14 iz župnije Stari trg pri Ložu, 1 iz župnije Sv. Trojica in 4 iz župnije Sv. Vid.

Jože Dežman, ki si izjemno prizadeva pri odkrivanju grobišč in nečloveško umorjenih žrtev, me je prosil, da bi naša župnija sprejela izkopane zemeljske ostanke žrtev iz Mačkovca. Komisija Vlade Republike Slovenije za vprašanja prikritih grobišč je obravnavala pobude za pokop teh žrtev. Skupaj z odgovornimi v občini Cerknica smo prišli do odločitve, da bodo posmrtni ostanke žrtev krščansko pokopani na pokopališču v Begunjah. O tem pokopu je bila pravočasno obveščena javnost v katoliškem tedniku Družina in v župnijskem glasilu Jernejev zvon.

Od 26. do 28. oktobra 2013 je devet požrtvovalnih faranov iz župnije Begunje pri Cerknici pod strokovnim vodstvom arheologa mag. Draška Jasipoviča in Jožeta Dežmana izkopal okostja umorjenih žrtev.

Krščanski pokop žrtev iz osrčja notranjskih gozdov Mačkovca na pokopališču v Begunjah gledam z velikim spoštovanjem do sleherne nedolžne žrtve, ki je bila ustvarjena po božji podobi in vsekakor zasluži, da počiva in čaka vstajenja dan v blagoslovljeni zemlji.

Celotna zgodovina človeštva razodeva, da je imel človek od pradavnine izjemno spoštljiv odnos do svojih rajnih. Zločinski kajni, ki so se v našem narodu med vojno in po vojni spravili nad nedolžne abele in jih po umoru ali celo še žive zmetali v kraške jame, brezna ali rudniške rove, seveda niso predvidevali, da bodo kosti nedolžnih abelov enkrat oživele (prerok Ezekiel, 37 poglavje!) in bodo prenesene v blagoslovljeno zemljo, ki je sicer polna grobišč slovenske kalvarije.

Zadnja nedelja v mesecu novembru (24. 11.), ko smo v Begunjah pokopavali te žrtve, je bil blagoslovljeni trenutek ne samo za Notranjsko, ampak za vso Slovenijo. Bog daj, da bi naš narod duhovno dozorel do tiste stopnje, da bi v vseh župnijah odprli grobove za človeško-krščanski pogreb mnogih žrtev odkritih in tudi prikritih grobišč!

Foto: arhiv avtorja

Omenjena nedelja se je ujela z datumom smrti mladega pesnika Franceta Balantiča. 24. novembra 1943, pred 70 leti, je v Krajčevi hiši poleg župnijske cerkve v Grahovem zgorel v »ognju groze« skupaj s svojimi prijatelji genialni pesnik, rojen pod Kamniškimi Alpami (v Kamniku). Prezgodaj umrli pesnik je v pesmi Žalostinka preroško napovedal svojo smrt in smrt toliko Slovencev in Slovenk, ki še vedno počivajo v premnogih odkritih ali še ne odkritih grobiščih drage nam Slovenije:

»Kje je tisti čas! ...

*Ko me v drči dni, ki še ostanejo,
hlodi mrzlih trupel zmanejo,
kdo iveri bi sežgal v pepel?*

*Saj ne bo sestrice,
da bi v ruti nesla jih na Žale,
ne bo materinih ustnic, da spoznale
bi kot sol domače me solnice.*

*In ne bo očeta,
ne bo mene, da bi sad rodil,
joj, moj Bog, da sem tako grešil,
da je v meni smrt rodu početa!«*

Po 70 letih molka in zavrženosti so žrtve iz Mačkovca dobile brate in sestre z Menišije, ki so izkopali zasute kosti svojih sorodnikov in tudi žrtev drugih notranjskih župnij.

Pri pogrebni maši je arhidiakon Franci Petrič pomenljivo dejal: »Za 50 Notranjcev se končuje 70-letno 'čakanje' na dostojen pokop in počitek v blagoslovljeni zemlji, v senci zvonika farne cerkve sv. Jerneja, iz katerega jim v slovo pojejo zvonovi. Današnji dogodek je zato res v mnogih ozirih zgodovinski, za vse poučen in povsem enkraten v tisočletni preteklosti teh krajev in tudi naše domovine države Slovenije.

Mnogim se zdi, da zmaga v tem svetu le nasilje, krivica, laž, a zgled križanega Kristusa nas vabi in nam govori: Le v odpuščanju, le v ljubezni je prava zmaga, je življenje, je prihodnost. Tudi za Menišijo, tudi za Notranjsko in tudi za našo mlado državo Slovenijo.«

Pred sprevodom na pokopališče je govoril predsednik vladne komisije za grobišča Jože Dežman, ki si zelo prizadeva, da bi bilo čim več žrtev iz znanih ali še neznanih grobišč prekopanih v blagoslovljeno zemljo: »Duhovno spričevalo vsake človeške kulture je mesto mrtvih. In slovensko mesto mrtvih je tako, da zanj velja izjava dr. Mitje Ferenca: 'Nepokopani mrtvi niso preteklost, so opozorilo, da je z nami nekaj narobe. V smetišča spremenjena grobišča ne morejo biti preteklost. So stvarnost, pred katero si nobena demokratična država ne sme zakrivati oči.'«

Ob pogrebu žrtev iz Mačkovca je Dežman omenil slovenskega heroja – misijonarja Petra Opeko, ki je po očetu doma iz begunjske župnije: »Gradnjo novega sveta smetiščarjev na Madagaskarju Pedro Opeka gradi na toplini, moči sožitja, sobivanju, dogovoru: zaupati, spoštovati, učiti se, vrniti človeško dostojanstvo ... Tudi Slovenija dviga mrtve iz smetišč, se vrača k zdravi pameti, k dostojanstvu človeške osebe, k človekovim pravicam ...«

Prekop žrtev iz Mačkovca je veliko dejanje človekoljubja in krščanske ljubezni do slehernega človeka, ki je v času zemeljskega življenja delal dobro in zasluži dostojen pogreb.

Ob sklepu so zares miroljubno izzvenele besede cerkniškega župana Marka Ruparja: »Današnji dan naj bo samo eden izmed kamenčkov v mozaiku boljših odnosov med ljudmi. Kdaj bomo mozaik sestavili v podobo, ki bo odsevala boljše stanje naše domovine, je odvisno od nas vseh in pri tem ni prostora za egoizem. Širina misli je tista, ki povezuje.«

Barbara Zalar, sorodnica ene od žrtev, je pri naštevanju vseh žrtev iz Begunj, Starega trga pri Ložu, Cerknice, Blok, Sv. Vida, Sv. Trojice, Rakeka in Loškega Potoka omenila besede grškega umetnika Sofoklesa, ki je že pred 2500 leti položil v usta Antigone izpoved svojega srca:

*»Če mi odmeriš smrt, me ne boli.
Bolelo bi me le, če bi pustila,
da truplo bratovo nepokopano
trohni. Nič drugega me ne boli.«*

Maks Ipavec